

YTTRANDE

SLU ID: SLU.ua.2024.2.6-1690

2024-09-02

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
u.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss U2024/01012 från Utbildningsdepartementet gällande delredovisning av regeringsuppdraget att främja ansvarsfull internationalisering vid utbildnings-, forsknings- och innovationssamarbeten

Sammanfattning

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) ställer sig bakom SUHF:s yttrande över delredovisningen. Svenska lärosäten har kompetens och ansvar att uttolka ansvarsfull internationalisering på nivån direkt under regeringen. Riktlinjer och stöd till lärosäten, respektive till forskningsfinansiärer och forskningsintensiva bolag, kan behöva se olika ut och lärosätena bör vara delaktiga i utformning av dem. Därutöver ger SLU även direkta synpunkter på delredovisningen.

Generella synpunkter

1. I rapporten saknas ett sammanhållet resonemang om frågan om svenska lärosäten förväntas bedriva säkerhetspolitik (en fråga som nämns i fotnot på sid 59), om lärosätenas relationer måste ligga i linje med Sveriges utrikespolitik (sid 18) och generellt om den övergripande potentiella målkonflikten mellan akademisk frihet och nationell säkerhet (sid 19). Rapporten skulle vinna på ett fördjupat resonemang och förtydligande i dessa frågor.
2. Det är viktigt att det föreslagna systemet blir ett stöd för lärosätena och deras anställda. Införandet av nya rutiner kan komma att innebära ytterligare arbetsuppgifter och systemet bör underlätta prioriteringar så att resurser läggs på strategiska frågor som i sin tur underlättar arbete och beslutsfattande framåt.
3. Rapporten har en tyngdpunkt på ansvarsfullhet för svensk nationell säkerhet, inte minst i inledningen under sektionen ”Internationaliseringens

utmaningar”. Samtidigt inkluderar man i rapporten en bredare ansats till ansvarsfullhet, särskilt i texten om de vägledande riktlinjernas sektion om utformning av samarbetet. Utan att förminska vikten av ansvarsfullhet för svensk nationell säkerhet, bör inledningen och riktlinjerna utvecklas och balanseras mellan de olika perspektiven så att även ansvarsfullhet för till exempel studenter, doktorander och samarbetsparter i andra länder betonas.

- a. Ansvarsfullhet för studenter och doktorander kan bland annat innebära att svenska myndigheter hanterar ansökningar om uppehållstillstånd inom rimlig tid.
  - b. Ansvarsfullhet för samarbetsparter bör inkludera ett rättighetsperspektiv där jämlikhet eftersträvas mellan parterna och koloniala traditioner och perspektiv undviks, forskningsfrågor utvecklas gemensamt och alla parter har möjlighet att genomföra kvalificerade uppgifter i samarbetet. Det är viktigt att Nagoyaprotokollet följs när det gäller insamling av forskningsdata och material i andra länder för att säkerställa rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användningen av genetiska resurser och traditionella kunskaper.
4. Utbildningsfrågor bör lyftas tydligare i rapporten som i nuvarande form har en tyngdpunkt på forskning. Området kan generellt utvecklas i de nationella riktlinjerna, inklusive vägledning kring hur risker på området kan bedömas och hanteras.
  5. Sektionen om vägledande nationella riktlinjer för ansvarsfull internationalisering har i stora drag en relevant struktur med indelningen i de fem dimensionerna. Däremot bör vägledningen för hur bedömningar kan göras och risker hanteras utvecklas i texten.
    - a. Utveckla den vägledande texten för bedömning under respektive punkt. Nu är det snarare en beskrivning av olika risker som kan förekomma, än vägledning av hur bedömningarna kan göras.
    - b. Komplettera vägledning för bedömningar med vägledning för hur risker kan hanteras / åtgärdsplaner utvecklas under respektive rubrik.
    - c. Utveckla utformning av samarbete till att även inkludera jämlikhet i enlighet med punkt 3b ovan.
    - d. Texten och exemplen kan kortas ner och vara mer fokuserade / substantiella.

Specifika synpunkter

1. Under rubriken ”Ansvarsfull internationalisering är ett flerdimensionellt begrepp”
  - a) s. 18 överväg en omformulering av skrivningen ”relationen måste ligga i linje med Sveriges utrikespolitik” som tar hänsyn till den akademiska friheten.
  - b) s. 19 sista stycket. Här bör även jämlikhet inkluderas.
2. Under ”Internationaliseringens utmaningar”
  - a) bör klimatförändringar nämnas explicit med anledning av deras omfattande och genomgripande effekter på samhällen och

- stabilitet. Här bör även ekonomisk ojämlikhet och ibland förekommande koloniala undertoner i forskningssamarbeten lyftas som utmaningar som behöver hanteras;
- b) Skrivningen på sid 24 om utmaningar med kunskap om exportkontroll är viktig och bör betonas.
3. Under ”Skapa en kultur av ansvarstagande” i texten s 28-29 och figur 4 s. 29 indikeras att forskningssäkerhet i stor utsträckning ska hanteras genom regelefterlevnad, medan det bredare begreppet ansvarsfull internationalisering huvudsakligen hanteras genom omdömesgillt ansvarstagande. Det bör här förtydligas att det finns lagkrav för delar av det bredare begreppet ansvarsfull internationalisering utöver frågor som gäller ”forskningssäkerhet”. Det gäller t.ex. etikprövningslagen och även Nagoyaprotokollet och EU:s ABS-förordning, som syftar till att det ska finnas en rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid användningen av genetiska resurser och traditionella kunskaper.
  4. Under ”Juridiska ramverk” s 27 bör Nagoyaprotokollet/EU:s ABS-förordning nämnas. Den är ofta applicerbar vid internationella forskningssamarbeten.
  5. Under ”Policy för ansvarsfull internationalisering” sid 33 står det att policyn ger ”regeringen möjlighet till politisk styrning av arbetet”. Det framgår inte när eller hur denna policy får revideras. Det framgår att arbetet ska följas upp och redovisas (s. 34, sista stycket), men inte vem som är mottagare av redovisningen.
  6. ”Sveriges roll i en geopolitisk kontext” s 38-39: i analysen bör ingå om svensk ambassad finns i landet, eventuell EU-delegations närvaro; och om det finns en aktuell samarbetsstrategi för utvecklingsamarbete med landet, beslutad av Sveriges regering.
  7. ”Kartlägga skyddsvärden” s 41: texten bör ge tydligare vägledning för hur skyddsvärden kan identifieras. Skrivningen ”*värdefulla medarbetare [...] ingå i kartläggningen*” bör formuleras om, då alla människors lika värde är del av den statliga värdegrunden.
  8. ”Skyddsvärda forskningsdata” s 43-44: Ange om/var det finns samlad kompetens i Sverige, utöver på universiteten, kring bedömning om vilka forskningsdata som inte kan göras öppet tillgängliga.
  9. Sid 49: Fallstudien i boxen är intressant ur ett cybersäkerhetsperspektiv, men det framgår inte hur den relaterar till universitetets internationalisering eller internationella samarbeten.
  10. Sida 50 och 59: I de nationella riktlinjerna bör vägledningen utvecklas för rekrytering. Vägledningen för rekrytering av anställda och studenter bör särskiljas då risker och möjligheter i hantering skiljer sig åt. Till exempel är möjligheten för lärosäten att göra fördjupade bakgrundskontroller av presumtiva studenter mycket begränsad på grund av det stora antalet ansökningar och kontrollerna har idag fokus på akademiska meriter. En stödstruktur på nationell nivå skulle kunna förbättra möjligheter att göra fördjupade bakgrundskontroller av både studenter och personal.
  11. ”För säkerhetsskyddet gäller särskilda regelverk” s 53: här kan det förtydligas vad som avses med ”*alla som bedriver säkerhetskänslig verksamhet*”.
  12. ”Bakgrundskontroll utifrån öppna data” s 59. Här kan det vara relevant att nämna EU:s sanktionslista.
  13. ”5. Utformning av samarbetet” sid 63 och framåt: Här bör ett rättighetsperspektiv ingå i enlighet med generella synpunkten 3b.

14. Sid 83: Stöd på nationell nivå till lärosätena i att utföra fördjupade bakgrundskontroller i enlighet med punkt 11 skulle bidra till en ökad förmåga för lärosätena att bedöma och hantera risker med internationellt samarbete.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av Vice-rector Ylva Hillbur efter föredragning av Enhetschef Sara Gräslund. Innehållet har utarbetats i samråd med Gemensamma verksamhetsstödet, Biblioteket samt fakultetskanslier.

Ylva Hillbur

Sara Gräslund